

ÇOCUK EĞİTİMİNDE DİSİPLİN VE ÇOCUK İSTİSMARI

Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN*

ÖZET

Ailelerin disiplin amacı taşıyan uygulamaları, çocuğun yaşamında ve davranışlarında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Disiplin kelimesi düzenli bir yaşamla eş anlamlıdır ve çocuğa yaşamını güvenli ve mutlu geçirebilmesi için yardım etmek amacını güder. Disiplin ve cezalandırma çoğu kez benzer şekilde algılanmaktadır. Oysa disiplin, davranış değişikliği oluşturmak için kullanılan yöntemlerin tümünü kapsamaktadır. Çocukta fiziksel ve psikolojik zarara neden olabileceği için cezalandırma hiçbir zaman önerilmese de, şiddet uygulayan ailelerin çoğu bunu çocuğu disipline etmek amacıyla kullanmakta ve çocuk istismarına neden olmaktadır. Çocuğun bakım veren kişi veya kişiler tarafından zarar verici davranışlara maruz bırakılması olarak tanımlanan çocuk istismarı; çocuğun fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini engelleyen, gerçekleştiği toplumun kültür değerleri dışında kalan olumsuz davranışlar olup, günümüzde halen çözümlenememiş bir insanlık sorunu olarak önemini korumaktadır. Toplumda cezalandırma yöntemlerinin ve istismara yol açabilecek davranışların geleneksel disiplin yöntemi olarak kabul ediliyor olması önemli bir sorundur. Bu çalışmada konunun önemi ve ciddiyeti vurgulanarak, ilgili çevrelerin dikkatini çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Disiplin, çocuk eğitimi, çocuk ihmali ve istismarı.

DISCIPLINE IN EDUCATING CHILDREN AND CHILD ABUSE

ABSTRACT

Parents disciplinary practices may play an important role in children's life and behaviors. The word discipline is synonymous with an orderly life and it helps children to spend their life as happy and safe. Discipline and punishment are generally perceived as the same things. In fact discipline covers all the methods which help to behavior change. Punishment should not be used in children, because punishment methods may lead to child abuse and, physical and psychological damage against children. Generally abusive parents use punishment techniques for child's disciplinary practices. The battered child syndrome, a behavioral deviation exposing children to harmful, non-accidental and preventable physical treatment of person or people who are responsible to look after them which prevents their physical and psychosocial development and conflicts with the cultural values of the society, is style of great importance today as an undissolved humanity problem. Traditionally punishment and abusive practices which may be accepted widely in the society is an important problem. This study is planned, to underline the seriousness and importance of this topic and to take attention of related people.

Key words: Discipline, child education, child abuse and neglect.

* Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okulöncesi Eğitim ABD

GİRİŞ

Evlilik ve kan bağına dayanan, eşler, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birim olarak tanımlanan aile, bir kurum, bir grup ve sosyal bir yapı olarak, içinde bulunduğu toplumsal, kültürel ve ekonomik yapıda farklı değişkenlere göre şekillenerek varlığını sürdürmektedir. Aile, çocuğun tüm gelişim alanlarının yapılanmasında ilk temellerinin atıldığı ortam olarak önem taşımakla birlikte, bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan bir kurum olma özelliğini de taşımaktadır. Aile ortamı, bir gruba ait olma, sosyal güvenlik içinde olma, bağımsız olma gibi sosyal ihtiyaçların karşılanması yönünden büyük önem taşıırken, aile içi ilişkiler çocuğun gelecek yaşamındaki davranışlarının şekillenmesinde de önemli bir etkidir. Sağlıklı anne-baba-çocuk ilişkileri çocuğun olumlu davranışlar kazanmasına, sağlıklı bir kişilik oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Yörükoğlu, 1998; Baran, 1999).

Ailede disiplin çocuğun yaşına uygun davranışları kazanması için onu eğitmek ve ona yeni şeylerin öğretilmesi anlamı taşıırken, aile bireylerinin belirli bir düzende yaşamalarını sağlar. Her ailenin farklı bir düzeni ve farklı bir disiplin anlayışı vardır. Çocuğun disiplini amacıyla uygulanan davranışlar çocuğa zarar verici boyuta ulaştığında, çocuk istismarı kapsamında ele alınması gerekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını; “çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir yetişkin, toplum veya ülke tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar” olarak tanımlamaktadır (Oral ve diğ., 2001). Çeşitli kültürlerde yapılan çalışmalar ailelerin çocuklarını disipline etmek için kullandıkları pek çok yöntemin, çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Oysa “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” gereğince, her çocuk temel yaşama hakkına sahiptir ve bu haklar devlet tarafından güvence altına alınmıştır. Bunun uygulanmadığı, çocuğun kötü bir muameleye maruz kaldığı durumlarda devlet, çocuğu güvence altına almakla ve geliştirmekle yükümlüdür. Anlaşmaya göre her çocuk, sağlığına, eğitimine ve gelişmesine zarar verecek her türlü davranışa karşı koruma altındadır. Oysa aileler tarafından cezalandırma yöntemlerinin ve istismara yol açabilecek davranışların; geleneksel disiplin yöntemi olarak uygulandığı görülmektedir. Bu davranışların belirlenmesi, konuyla ilgili toplumsal duyarlılığın artırılması, bireylerin eğitimi ve bilinçlendirilmesi için gereklidir. Bu nedenle bu çalışmada konunun önemi ve ciddiyeti vurgulanarak, ilgili çevrelerin dikkatini çekmek amaçlanmıştır.

Disiplin

Çocuklara yaşına uygun davranışları kazandırmak ve kendi kendilerini kontrol etmeyi öğretmek amacıyla uygulanan disiplin, çocuğun ruhsal, duygusal ve kişilik gelişimini, topluma yapıcı ve özdenetime sahip bir birey kazandırmak üzere eğitime süreci olarak tanımlanmaktadır (Howard, 1991; Banks, 2002; Lansford ve diğ., 2005). En genel tanımıyla disiplin kavramı, çocuk ve ergenlerin sosyalleşme süreçlerinin bir parçası olan ebeveynler ve diğer bakım vericiler tarafından yöneltilen her türlü davranışı kapsamaktadır (Howard, 1991; Hulei, Zevenbergen ve Jacobs, 2006; Sheehan ve Watson, 2008). Disiplin aile, toplum ve kültür tarafından kabul edilen sosyal standartları çocuklara öğretmek için gerekli olup, çocuğun ve aile bireylerinin özellikleri, çocuğa bakım veren kişi ya da kişilerin özellikleri, ailenin yapısı, yaşanılan toplumun özellikleri gibi çeşitli değişkenlere göre disiplin ile ilgili davranış modelleri ve anlayışları farklılık gösterebilmektedir (Earls, McGuire ve Shay, 1994; Korbin, 2002; Lansford ve diğ., 2004; Polaha ve diğ., 2004; Zolotor ve Runyan, 2006).

Çocuğun eğitimindeki sağlıklı tutum ve kuralları içeren disiplin, bireysel hak ve özgürlüklerin sınırlanmadığı, doğallığın ayıplanmadığı, kişiler arası ilişkileri düzenleyen, yetenek gelişiminin sağlandığı, sorumlulukların paylaşıldığı ilke ve kurallar bütünüdür. Disiplinin amacı; çocuğun kendi davranışlarını düzenlemesini sağlayarak, onu kendi kendini denetleyecek güce ve yeterliliğe ulaştırmaktır. Burada önemli olan nokta çocuğun, anne-baba korkusu ile onların isteklerine göre davranması değil, bunun yerine, zamanına ve koşullara uygun davranmayı öğrenmesidir. Yapılan çalışmalar anne-babaların disiplin uygulamalarının çocukların psiko-sosyal gelişimleri, özdenetim ve ahlaki davranışları üzerinde güçlü etkileri olduğunu göstermektedir (Grusec ve Goodnow, 1994; Gardner ve Ward, 2000; Eisenberg, Losoya ve Fabes, 2001; Knutson ve diğ., 2005; Deater-Deckard, Ivy ve Petrill, 2006; Van Zeijl ve diğ., 2006; Degnan ve diğ., 2008).

Ebeveynlerin Disiplin Uygulamaları

Ebeveynlerin disiplin uygulamalarında evrensel bir uygulamadan bahsetmek mümkün değildir (Pinderhughes ve diğ., 2000; Amato ve Fowler, 2002; McLoyd ve Smith, 2002; Jones ve Prinz, 2005; Kim ve Hong, 2007). Ebeveynlerin disiplin uygulamaları; davranışın gerçekleştiği ortamın, bireylerin ve genel aile özelliklerinin birlikte ele alınmasıyla değerlendirilebilir. Çünkü bu etmenlerden sadece birinin ele alınması ile elde

edilen yargılar yanlış ilişkilendirmelere neden olabilir (Socolar ve diğ., 2005).

Ebeveynlerin disiplin uygulamaları davranış söndürücü ve davranış güçlendirici disiplin uygulamaları olmak üzere iki şekilde ele alınabilir. Davranış söndürücü disiplin uygulamaları çocuğun gösterdiği yanlış bir davranış karşısında ebeveynin gösterdiği karşıt davranışı ifade ederken, davranış güçlendirici disiplin uygulamaları, çocuğun olumlu davranışını cesaretlendirmeye yönelik ebeveyn davranışlarını ifade eder (Socolar, 1997). Bu uygulamalar karşılıklı belirleyicilik ilkesine göre oluşur ve ebeveyn davranışı çocuğun davranışını etkilerken, bu durum ebeveynin de yeni davranışının nedeni olur (Darling ve Steinberg, 1993).

Çocuk gelişiminde etkili disiplin yöntemlerinin başlıca üç bileşeni vardır: Bunlar çocuk ile anne-baba arasında pozitif, destekleyici bir ilişki, istenen davranışların artırılması için pozitif destekleyici yöntemlerin kullanılması ve istenmeyen davranışların azaltılması veya ortadan kaldırılması için desteğin kaldırılmasıdır (Şimşek, Ulukol ve Bingöler, 2004).

Çocuğun Disipline Edilmesinde Farklı Toplumsal Yaklaşım Örnekleri

Çocuğun disiplini amacıyla kullanılan yöntemler toplumda kabul edilmiş normlardan ve kültürel farklılıklardan etkilenmektedir. Çocuğun neyi öğrenmesi gerektiği ve öğrenme için kullanılan yöntemler kültürel birikim olarak kuşaktan kuşağa geçer. Böylece aileler kendilerine uygulanan disiplin yöntemlerini çocukları için de kullanırlar (Hemenway, Solnick ve Carter, 1994; Bower-Russa, Knutson ve Winebarger, 2001; Bilgin ve Kartal, 2009; Kartal ve Bilgin, 2009).

İsrailli ebeveynlerle yapılan bir çalışmada, aileler en çok çocuklarının sosyal normlardan uzaklaşmalarının kendilerini rahatsız ettiğini vurgulamışlardır. Çocuklarını disipline etme konusunda cezaya başvurdukları konuları ise sırasıyla, aile üyelerine saygısızlık, ailede yaşanan bir tartışmanın aile dışından birilerine anlatılması, çalan kapıya bakmamak ve ev işlerinde yardımcı olmamak olarak belirtmişlerdir (Shor, 2000). Hong Kong'da yapılan bir çalışmada çocukları disipline etmek amacıyla fiziksel cezalandırmanın geleneksel olarak kullanılan bir yöntem olduğu ve üniversite öğrencilerinin %95'inin çocukluk dönemlerinde fiziksel cezalandırmaya maruz kaldıkları bildirilmiştir (Samuda, 1998). Kanada'da yapılan bir çalışmada çocukların %21.3' ü annelerinin yılda 6' dan daha

fazla kez kendisine kızıp, bağırıp, azarladığını, % 6.6' sını annelerinin yılda 6' dan daha fazla kez kendilerine küfür edip, lanet ettiğini ve %5.8' i ise annelerinin yılda 1-2 kez kendisini evden atmak ve kovmakla tehdit ettiğini belirtmişlerdir (Clement ve Chamberland, 2007). Hindistan'da yapılan bir araştırmada annelerin %50'sinin ağır sözel cezalandırmayı, %42'sinin ise ciddi fiziksel cezalandırmayı disipline etmek amacıyla kullandıkları saptanmıştır (Hunter ve diğ., 2000). Kuveyt'li ailelerin büyük çoğunluğu çocukları önemli bir suç işlediğinde yaralanma oluşturacak şekilde onları dövdüklerini, bir kısım aileler ise yakma ve karanlık bir odaya kilitleme gibi yöntemleri kullandıklarını belirtmişlerdir (Qasem ve diğ., 1998). Ülkemizde ise çocuğa uygulanan disiplin yöntemleri ve çocuk istismarı konusunda yapılan çalışmalar kullanılan disiplin yöntemleri arasında özellikle fiziksel şiddet içeren davranışların yaygın olduğunu göstermektedir (Bilir, Arı ve Dönmez, 1986; Oral ve diğ., 2001; Şimşek, Ulukol ve Bingöler, 2004; Bilgin ve Kartal, 2009; Kartal ve Bilgin, 2009). Yapılan pek çok çalışma çocuk istismarına yol açabilecek fiziksel cezalandırma yöntemlerinin birçok kültürde yaygın olarak kullanıldığını gösterse de; çocuğun değerinin yüksek olduğu kültürlerde istismarın çok daha az görüldüğü ve fiziksel cezalandırma yöntemlerine daha az başvurulduğu saptanmıştır (Earls, McGuire ve Shay, 1994; Hemenway, Solnick ve Carter, 1994; Korbin, 2002).

Çocuk İhmali Ve İstismarı

Çocuk istismarı, 0-18 yaş grubundaki çocukların (sorumlu olan kişi veya kişiler tarafından) zarar verici olan, kaza dışı ve önlenemez bir davranışa maruz kalmalarıdır. WHO'nun (Dünya Sağlık Örgütü) 1985'de yapmış olduğu tanıma göre ise "çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir yetişkin, toplum veya ülke tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar çocuk istismarı" olarak kabul edilir (Oral ve diğ., 2001). Tanım incelendiğinde; çocukların istismar veya şiddet olarak algılamadığı veya yetişkinlerin istismar olarak kabul etmediği davranışları da içine aldığı görülmektedir. Çocuk istismarı; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ekonomik istismar olarak sınıflandırılırken, çocuk ihmali fiziksel ihmali, cinsel ihmali, duygusal ihmali ve eğitim ihmali olarak sınıflandırılmaktadır. (Yaşar ve Gültekin Akduman, 2007).

Çocuk ihmali ve istismarına ilişkin ailesel risk faktörleri incelendiğinde; ailedeki iletişimin ve sosyal becerilerin zayıf olması, ailedeki psikolojik hastalıklar, işsizlik, alkol kullanımı, eğitim düzeyinin düşük olması, ailelerin çocuklarını disipline etme yöntemleri konusundaki yetersiz

bilgiye sahip olması, ailenin yeterli sosyal destek alamaması, aile üyeleri arasında duyarlılığın az olması, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun eğitim ve bakım ihtiyaçlarının karşılanmaması, ailenin sosyal izolasyonu, aile içindeki kuralların çok sert olması, ailenin çok sık ve fazla sayıda çocuk sahibi olması ve anne-babanın çocuklukta istismara uğramış olmaları gibi risk faktörleri yer almaktadır (Herrenkohl ve Herrenkohl, 2007; Bourassa ve diğ., 2008; Damant ve diğ., 2010; Goodmark, 2010).

Disiplin, Ceza ve Çocuk İstismarı

Disiplin kavramı toplumda öncelikle cezayı çağrıştırırsa da; disiplin, ceza demek değildir. Disiplin bilgi ve beceri öğrettiği için cezadan çok farklıdır. Tutarlı, olumlu disiplin tekniklerine yönelik bir yaklaşım cezaya ihtiyaç duyulmasını engelleyecektir. Yapılan araştırmalar; çocuklarda davranış problemlerinin çoğunun erken çocuklukta ortaya çıktığını, çocuğun doğru davranış düzenlemesindeki bireysel farkların ve ailenin disiplin uygulamalarının ise; erken çocukluk döneminde oluşan bu problem davranışlar üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır (Achenbach, Edelbrock ve Howell, 1987; Keenan ve diğ., 1998; Kerr ve diğ., 2004).

Disiplin genel olarak çocuğun yaşına uygun davranışları kazanması için onu eğitmek ve ona yeni şeylerin öğretilmesi anlamı taşıırken, yetişkinin görevi çocuğu uyumlu davranmaya veya itaat etmeye zorlamak değildir. Anne- babaların ya da eğitimcilerin amacı sadece istenmeyen davranışın ortadan kaldırılması olmamalı, aynı zamanda çocuğa özdenetim, özsaygı, özerklik, uyum, işbirliği gibi davranışları da kazandırmak olmalıdır. Böylelikle çocuklar çevrelerinde davranışlarını görüp onları cezalandıracak bir yetişkin olmadığında bile, kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğreneceklerdir (Aktaş- Arnas ve Sadık, 2008). Çocukları disipline etmek amacıyla uygulanan utandırma, izole etme, vurma, kapalı bir yere hapsetme, azarlama, küçük düşürme veya alay etme gibi cezalar; çocuğa korkmayı ve karşı gelmeyi öğretecektir. Cezalar çocuğun o andaki uyumunu ve itaatini sağlasa da; kuralların gerekçesini anlamasını, davranışının sonuçlarını kavramasını ve böylece içselleştirmesini sağlayamaz. Özellikle güç odaklı disiplin yöntemlerinin anne-babalar tarafından çocuklara sıklıkla uygulandığını ve bu şekilde kazanılmış pek çok davranışın sadece yetişkinlerin gözetimi altında ortaya çıktığını vurgulayan çalışmalar vardır (Straus ve Stewart, 1999; Gershoff, 2002; Kerr ve diğ., 2004).

Ceza vermek, yetişkinin o andaki sinir ve gerginliğini yatıştırırsa da, çocuğun kendisine dair özsaygısını yıkar ve çocuğa doğrunun ne olduğunu öğretmez. Cezalar aynı zamanda disiplinin amacı olan özdenetimi ve

özerkliği yaralar. Çocukların sık cezalandırılması; sadece etrafta bir yetişkin olduğu zaman iyi davranmasını ve uslu durmasını sağlarken, çocuğun kendisinden ve yaptıklarından utanmasına yol açar. Ayrıca cezalandırmak çocuklarda yalan söylemeyi, başkalarını suçlamayı ve numara yapmayı pekiştirebilir. Yetişkinlere ve hatta onların bakımını yapan kişilere karşı bile çocukların kızgınlık duymasına ve öfke beslemesine yol açabilir (Aktaş-Arnas ve Sadık, 2008).

Çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışları kapsayan çocuk istismarı; çocukların istismar veya şiddet olarak algılamadığı veya yetişkinlerin istismar olarak kabul etmediği davranışları da içine almaktadır. Ailelerin çocuklarını disipline etmek amacıyla uyguladıkları davranışlar; çocuğa psikolojik ve fiziksel olarak zarar verici boyuta ulaştığında, çocuk istismarı kapsamında ele alınması gerekmektedir. Yapılan çalışmalar anne-babaların istismar kapsamında ele alınabilecek türdeki disiplin uygulamalarının; çocuklarının psiko sosyal gelişimlerini, benlik saygıları, sosyal beceri ve ahlaki davranışlarını olumsuz yönde etkilediğini, bu uygulamaların çocuklarda davranış problemleri, suçça yatkinlik, yetişkinlik dönemindeki suç davranışları, depresyon ve alkol kullanımıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Gardner ve Ward, 2000; Eisenberg, Losoya ve Fabes, 2001; Socolar ve diğ., 2005; Peterson ve diğ., 2007; Apel ve Kaukinen, 2008; Degnan ve diğ., 2008; Leiber, Mack ve Featherstone, 2009).

“Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” gereğince, her çocuk temel yaşam hakkına sahiptir ve bu hakları devlet tarafından güvence altına alınmıştır. Bunun uygulanmadığı, çocuğun kötü bir muameleye maruz kaldığı durumlarda devlet, çocuğu güvence altına almakla ve geliştirmekle yükümlüdür. Anlaşmaya göre her çocuk, sağlığına, eğitimine ve gelişimine zarar verecek her türlü uygulamaya karşı koruma altındadır. Ayrıca bu anlaşma her çocuğa, dinlenme, boş zaman değerlendirme, oyun oynama, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma hakkını vermektedir. Toplam 54 maddesi bulunan Çocuk Hakları Sözleşmesinin 19. maddesi çocuğun şiddetten korunma hakkı ile ilgilidir. Bu maddede ise; “*Bu sözleşmeye taraf devletler, çocuğun ana babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanındayken bedensel ya da zihinsel saldırı, şiddet veya suiistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, irza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idarî, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar*” denmektedir (Akyüz, 2000; Hodgkin ve Newell, 2003).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anne ve babaların çocuk eğitiminde kullandıkları disiplin tekniklerini belirlemeye yönelik çalışmalar çok önemli olmakla birlikte, ebeveynlere çocuklarını disipline etmek konusunda alternatif yollar öğretilmediği sürece bu çabalar yetersiz kalacaktır. Çocuğun disiplini amacıyla uygulanan davranışlar çocuğa psikolojik ve fiziksel olarak zarar verici boyuta ulaştığında, çocuk istismarı kapsamında ele alınması gereken bu davranışların azaltılması ve konuyla ilgili toplumsal duyarlılığın artırılması için bireylerin eğitimi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle bu olgular ile sık karşılaşabilecek grupların; çocuk istismarı konusunda eğitilmesi, farkındalıklarının ve duyarlılıklarının artırılması, çocuğun korunmasında ve topluma kazandırılmasında önemli bir süreçtir. Anne-babalar fiziksel ya da psikolojik saldırganlığın en güçlü disiplin yöntemi olduğu inancından kurtarılarak, aslında çocuklarını istismar ettikleri gerçeği ve çocuk istismarının çocuklarının gelişimine nasıl zarar verdiği konusunda bilgilendirilmelidirler. Bu bağlamda anne-baba eğitimine ağırlık verilmeli, yapılan bu eğitimlerin de ebeveynlerin disiplin uygulamalarına etkisi araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Achenbach, T. M., Edelbrock, C., Howell, C. T. (1987). Empirically based assessment of the behavioral/emotional problems of 2- and 3-year-old children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 15, 629-650.
- Akyüz, E. (2000). Ulusal ve Uluslar arası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Amato, P. R., Fowler, F. (2002) Parenting practices, child adjustment, and family diversity. *Journal of Marriage and Family*, 64, 703-717.
- Apel, R., Kaukinen, C. (2008). On the relationship between family structure and antisocial behavior: Parental cohabitation and blended households. *Criminology*, 46(1), 35-70.
- Aktaş Arnas, Y., Sadık, F. (2008). Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Yönetimi. Kök Yayıncılık (Ed.). *Disiplin ve Disiplin Modelleri* (s. 278-319). Ankara.
- Banks J.B. (2002). Childhood discipline: Challenges for clinicians and parents. *American Family Physician*, 66, 1447-1452.
- Baran, G. (1999) Korunmaya Muhtaç Çocuk ve Benlik Kavramı. Ankara: Yaysan Matbaacılık A.Ş.
- Bilgin, A., Kartal, H. (2009). Anne-Babaların Kız ve Erkek Çocuklarına Uyguladıkları Şiddet İçermeyen Disiplin Tekniklerinin Türleri ve Sıklıkları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 71-79.
- Bilir S., Arı, M., Dönmez, N.B. (1986). Physical abuse in 16000 children with 2-4 years of age. *Journal of Child Development & Education*, 1, 7-14.

- Bourassa, C., Laverigne, C., Damant, D., Lessard, G., Turcotte, P. (2008). Child welfare workers' practice in cases involving domestic violence. *Child Abuse Review*, 17, 174-190.
- Bower-Russa, M.E., Knutson J.F., Winebarger, A. (2001). Disciplinary history, adult disciplinary attitudes and risk for abusive parenting. *J Community Psychology*, 29 (3), 219-240.
- Clement, M.E., Chamberland, C. (2007). Physical violence and psychological aggression towards children: Five year trends in practices and attitudes from two population surveys. *Child Abuse & Neglect*, 31, 1001-1011.
- Damant, D., Lapierre, S., Lebosse, A.C., Thibault, S., Lessard, G. (2010). Women's abuse of their children in the context of domestic violence: Reflection from women's accounts. *Child and Family Social Work*, 15, 12–21.
- Darling, N., Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.
- Deater-Deckard, K., Ivy, L., Petrill, S. A. (2006). Maternal warmth moderates the link between physical punishment and child externalizing problems:A parent—offspring behavior genetic analysis. *Parenting. Science and Practice*, 6, 59–78.
- Degnan, K. A., Calkins, S. D., Keane, S. P., Hill-Soderlund, A. L. (2008). Profiles of disruptive behavior across early childhood: Contributions of frustration reactivity, physiological regulation, and maternal behavior. *Child Development*, 79, 1357–1376.
- Earls, F., McGuire, J., Shay, S. (1994). Evaluating a community intervention to reduce the risk of child abuse: Methodological strategies in conducting neighborhood surveys. *Child Abuse & Neglect*, 18, 473-485.
- Eisenberg, N., Losoya, S., Fabes, R. A. (2001). Parental socialization of children's dysregulated expression of emotion and externalizing problems. *Journal of Family Psychology*, 15, 183-205.
- Gardner, F., Ward, S. (2000). Parent-child interaction and children's well-being: Reducing conduct problems and promoting conscience development. In A. Buchanan (Ed.), *Promoting children's emotional well-being* (pp. 95–127). New York: Oxford University Press.
- Gershoff, E. T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviors and experiences: A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin*, 128, 539- 579.
- Goodmark, L. (2010). Mothers, domestic violence and child protection: An American legal perspective. *Violence Against Women*, 16(5), 524–529.
- Grusec, J. E., Goodnow, J. J. (1994). Impact of parental discipline methods on the child's internalization of values: A reconceptualization of current points of view. *Developmental Psychology*, 30, 4-19.
- Hemenway, D., Solnick, S., Carter, J. (1994). Child rearing violence. *Child Abuse & Neglect*, 18, 1011-1020.
- Herrenkohl, T. I., Herrenkohl, R. C. (2007). Examining the overlap and prediction of multiple forms of child maltreatment, stressors, and socioeconomic status: A longitudinal analysis of youth outcomes. *Journal of Family Violence*, 22, 553-562.
- Hodgkin, R., Newell, P. (2003). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama Kitabı*. İsviçre: UNICEF Avrupa Bölge Ofisi Basım.

- Howard, B J. (1991). Discipline in early childhood. *Pediatric Clinics of North America*, 38, 1351-1369.
- Hulei, E., Zevenbergen, A.A., Jacobs, U.C. (2006). Discipline behaviors of Chinese American and European American mothers. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 140(5), 459-475.
- Hunter, W.M., Jain, D., Sadowski, L.S., Sanhueza, A.I. (2000). Risk factors for severe child discipline practices in rural India. *Journal of Pediatric Psychology*, 25 (6): 435-447.
- Jones, T.L., Prinz, R.J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review, *Clinical Psychology Review*, 25, 341-363.
- Kartal, H. , Bilgin, A. (2009). Anne-Babaların Kız ve Erkek Çocuklarına Uyguladıkları Psikolojik Saldırganlık Davranışları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8),230-241.
- Keenan, K., Shaw, D., Delliquadri, E., Giovannelli, J., Walsh, B. (1998). Evidence for the continuity of early problem behaviors: Application of a developmental model. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26, 441-454.
- Kerr, D.C.R., Lopez, N.L., Olson, S.L., Sameroff, A.J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(4), 369-383.
- Kim, E., Hong, S. (2007). First generation Korean American parents perceptions on discipline, *Journal of Professional Nursing*, 23, 60-68.
- Knutson, J. F., DeGarmo, D., Koepl, G., Reid, J. B. (2005). Care neglect, supervisory neglect, and harsh parenting in the development of children's aggression: A replication and extension. *Child Maltreatment*, 10, 92-107.
- Korbin, J.E. (2002). Culture and child maltreatment: cultural competence and beyond. *Child Abuse&Neglect*, 26: 637-644.
- Lansford, J.E., Deater-Deckard, K., Dodge, K.A., Bates, J.E., Pettit, G.S. (2004). Ethnic differences in the link between physical discipline and later adolescent externalizing behaviors. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(4), 801-812.
- Lansford, J.E., Chang, L., Dodge, K.A., Malone, P.S., Oburu, P., Palmerus, K. (2005). Physical discipline and children's adjustment: Cultural normativeness as a moderator. *Child Development*, 76, 1234-1246.
- Leiber, M.J., Mack, K.Y., Featherstone, R.A. (2009). Family Structure, Family Processes, Economic Factors, and Delinquency. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 7 (2), 79-99.
- McLoyd, V. C., Smith, J. (2002). Physical discipline and behavior problems in African American, European American, and Hispanic children: Emotional support as a moderator. *Journal of Marriage and Family*, 64, 40-53.
- Oral, R., Can, D., Kaplan, S., Polat, S., Ateş, N., Çetin, G. (2001). Child abuse in Turkey: an experience in overcoming denial and a description of 50 cases. *Child Abuse&Neglect*, 25, 279-290.
- Peterson, D., Esbensen, F.A., Taylor, T., Freng, A. (2007). Youth violence in context: The roles of sex, race and community in offending. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 5, 385-410.
- Pinderhughes, E. E., Dodge, K. A., Bates, J. E., Pettit, G. S., Zelli, A. (2000). Discipline responses: Influences of parents' socioeconomic status, ethnicity, beliefs about

- parenting, stress, and cognitive-emotional processes. *Journal of Family Psychology*, 14, 380–400.
- Polaha, J., Larzelere, R.E., Shapiro, S.K., Pettit, G.S. (2004). Physical discipline and child behavior problems: A study of ethnic group differences. *Parenting: Science and Practice*, 4(4), 339–360.
- Qasem, F.S., Mustafa, A.A., Kazem, N.A., Shah, N.M. (1998). Attitudes of Kuwaiti parents toward physical punishment of children. *Child Abuse&Neglect*, 22 (12), 1189-1202.
- Samuda, G.M. (1998). Child discipline and abuse in Hong Kong. *Child Abuse&Neglect*, 12, 283-287.
- Sheehan, M. J., Watson, M. W. (2008). Reciprocal influences between maternal discipline techniques and aggression in children and adolescents. *Aggressive Behavior*, 34, 245–255.
- Shor, R. (2000). Jewish immigrant parents from The Former Soviet Union: A method for studying their views of how to respond to children's misbehavior. *Child Abuse & Neglect*, 24, 353-362.
- Socolar, R. R. S. (1997). A classification scheme for discipline: type, mode of administration, context. *Aggression and Violent Behavior*, 2, 355-364.
- Socolar, R. R. S., Savage, E., Keyes-Elstein, L., Evans, H. (2005). Factors that affect parental disciplinary practices of children aged 12 to 19 months. *Southern Medical Journal*, 98, 1181-1191.
- Straus, M.A., Stewart, J.H. (1999). Corporal punishment by American parents: National data on prevalence, chronicity, severity and duration in relation to Child and family characteristics. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2(2), 55-70.
- Şimşek, F., Ulukol, B., Bingöler, B. (2004). Çocuk İstismarına Disiplin Penceresinden Bakış. *Adli Bilimler Dergisi*, 3 (1), 47 – 52.
- Van Zeijl, J., Mesman, J., Van Ijzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Juffer, F., Stolk, M. N. (2006). Attachment-based intervention for enhancing sensitive discipline in mothers of 1- to 3-year-old children at risk for externalizing behavior problems: A randomized controlled trial. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74, 994–1005.
- Yaşar, Z.F., Gültekin Akduman, G. (2007). Çocuk İhmali-İstismarı ve Adli Dış Hekimliği. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6 (5): 389-394.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları, Acar Matbaacılık A.Ş.
- Zolotor, A.J., Runyan, D.K. (2006). Social capital, family violence, and neglect. *Pediatrics*, 117, 1124–1131.

